

# READING MATURALNY 09

---

*Reference words - do czego odnoszą się słowa w tekście?*

## **Matura podstawowa + matura rozszerzona**

it, they, this, that, these, those, which, who, one/ones, former, latter i inne odniesienia

**Po co to na maturze:** Umiejętność śledzenia odniesień między zdaniami pomaga w zadaniach typu matching, multiple choice, uzupełnianie luk i pytania otwarte. Aktualny Informator CKE wskazuje, że Reading sprawdza rozumienie tekstu jako całości oraz relacji między informacjami.

## 09. REFERENCE WORDS I ODNIESIENIA W TEKŚCIE

*Jak nie zgubić, kto, co i do czego się odnosi*

*W dłuższych tekstach autor nie powtarza ciągle tych samych rzeczowników. Zamiast tego używa zaimków i innych słów odnoszących się do wcześniejszej lub późniejszej informacji. Jeśli źle rozpoznasz takie odniesienie, możesz źle zrozumieć całe zdanie.*

### 1. Co to są reference words?

Reference words to słowa, które zastępują albo wskazują na osobę, rzecz, wydarzenie, pomysł lub całe wcześniejsze zdanie.

- it - to / ono
- they / them / their - oni / one / ich
- this / that - to / tamto
- these / those - te / tamte
- who / which / that - który / która / które
- one / ones - jeden / te, zastępują rzeczownik
- the former / the latter - pierwszy z dwóch / drugi z dwóch
- such - taki / tego rodzaju
- so - tak / w ten sposób, czasem odnosi się do całej wcześniejszej treści

### 2. Najprostszy przypadek: it

**Tekst:** The museum opened in 2010. It quickly became one of the city's most popular attractions.

**It** = the museum

- sprawdź liczbę: it = liczba pojedyncza
- sprawdź rodzaj znaczeniowy: musi pasować do rzeczy / miejsca / zjawiska
- najczęściej odnosi się do rzeczownika z poprzedniego zdania lub wcześniejszej części zdania

**Uwaga:** Nie wybieraj automatycznie najbliższego rzeczownika. Najbliższy rzeczownik może nie pasować znaczeniowo.

### 3. They / them / their

**Tekst:** Several students complained about the new timetable. They said it made after-school activities difficult to attend.

**They** = several students

- they wymaga liczby mnogiej
- their wskazuje na posiadacza w liczbie mnogiej lub neutralnie na jedną osobę
- them jest formą dopełnienia: invited them, spoke to them

### 4. This i that mogą odnosić się do całej sytuacji

**Tekst:** The company allowed employees to work from home three days a week. This significantly reduced the number of people commuting every day.

**This** = the decision / policy allowing employees to work from home

**Uwaga:** This nie zawsze zastępuje pojedynczy rzeczownik. Bardzo często podsumowuje całe wcześniejsze zdanie lub pomysł.

**Kolejny przykład:** The town closed the main road to cars during weekends. This caused strong criticism from some local shop owners.

**This** = closing the main road to cars during weekends

## 5. These i those

**Tekst:** The course includes presentations, group projects and practical workshops. These activities are designed to develop communication skills.

**These activities** = presentations, group projects and practical workshops

- these - zwykle coś bliższego / właśnie wspomnianego
- those - często coś bardziej oddalonego albo kontrastowanego
- sprawdzaj liczbę mnogą i sens całej grupy

## 6. Who, which i that

### WHO - osoby

The students who took part in the project received certificates.

**who** = the students

### WHICH - rzeczy, zjawiska, czasem całe wcześniejsze zdanie

The train was delayed by two hours, which meant we missed the beginning of the concert.

**which** = the fact that the train was delayed by two hours

### THAT - osoby lub rzeczy w zdaniach względnych

The book that I bought yesterday is already sold out online.

**that** = the book

**Uwaga:** Po przecinku which często odnosi się nie tylko do jednego rzeczownika, ale do całej informacji przed przecinkiem.

## 7. One i ones - zastępowanie rzeczownika

I didn't like the first jacket, so I tried on a cheaper one.

**one** = jacket

The red shoes are more comfortable than the black ones.

**ones** = shoes

- one zastępuje rzeczownik policzalny w liczbie pojedynczej
- ones zastępuje rzeczownik policzalny w liczbie mnogiej
- pomaga uniknąć powtarzania tego samego słowa

## 8. The former i the latter - ważne na rozszerzeniu

**Tekst:** Anna considered studying medicine or psychology. The former seemed more prestigious, but the latter suited her interests better.

- the former = pierwsza z dwóch wymienionych rzeczy -> medicine
- the latter = druga z dwóch wymienionych rzeczy -> psychology

**Uwaga:** Former i latter działają przede wszystkim wtedy, gdy wcześniej wymieniono DWA elementy. Przy trzech lub więcej robią się nieprecyzyjne.

## 9. Such, so i do so

**Tekst:** Some people avoid travelling alone because they consider it unsafe. However, many who do so say it gives them greater freedom.

**do so** = travel alone

**Tekst:** The company had never faced such a serious problem before.

**such a serious problem** = problem of the kind just described

## 10. Reference words mogą wskazywać do przodu

Większość odniesień prowadzi wstecz, ale czasami autor najpierw używa ogólnego słowa, a dopiero potem wyjaśnia, co ma na myśli.

**Przykład:** This is what surprised me most: nobody complained about the delay.

**This** = the fact that nobody complained about the delay

## 11. Jak znaleźć referent? Strategia 4 kroków

### KROK 1. Sprawdź gramatykę

- liczba pojedyncza czy mnoga?
- osoba czy rzecz?
- czy forma wskazuje na posiadacza?

### KROK 2. Sprawdź 1-2 zdania wcześniej

- najczęściej referent znajduje się bardzo blisko
- ale nie zawsze jest najbliższym rzeczownikiem

### KROK 3. Podstaw kandydat do zdania

- czy zdanie nadal ma logiczny sens?
- czy nie tworzy sprzeczności?

### KROK 4. Sprawdź cały akapit

- jeśli this / which odnosi się do całej sytuacji, pojedynczy rzeczownik może nie wystarczyć

## 12. Typowa pułapka: najbliższy rzeczownik

**Tekst:** The manager spoke to the employees about the new software. They were worried that it would take too long to learn.

- They = employees
- it = new software
- it NIE = manager, mimo że trzeba śledzić kilka elementów jednocześnie

## 13. Typowa pułapka: this = całe zdanie

**Tekst:** Maya missed the last bus and had to walk home in heavy rain. This made her decide to buy a bicycle.

**This** = the whole unpleasant experience of missing the bus and walking home in the rain

**Uwaga:** Jeśli odpowiesz tylko 'the rain', możesz zawęzić sens za bardzo.

## 14. Reference words w zadaniu z luką

W zadaniach z usuniętym zdaniem zaimki są bardzo pomocne. Jeśli zdanie zaczyna się od 'These problems...', to przed luką powinny pojawić się co najmniej dwa problemy albo kilka negatywnych zjawisk.

- These + plural noun -> szukaj kilku elementów wcześniej
- This + singular idea -> szukaj jednej sytuacji lub całego pomysłu
- They -> szukaj rzeczownika w liczbie mnogiej
- Such a problem -> wcześniej musiał zostać opisany jakiś problem

## 15. Reference words w multiple choice

**Tekst:** The town introduced free buses for residents over 65. This proved especially popular in areas with poor access to shops.

Pytanie: What does 'This' refer to?

- A. poor access to shops
- B. free bus travel for older residents
- C. people over 65

**Poprawna odpowiedź: B**

## 16. Trening 1 - poziom podstawowy

Lena bought a second-hand laptop from a local shop. It looked almost new, but after two days the battery stopped charging. She returned to the shop and explained the problem to the assistant. He offered to replace the battery free of charge. This solved the problem immediately, and Lena decided to keep the laptop.

1. What does 'It' refer to?
2. Who does 'He' refer to?
3. What does 'This' refer to?

### Odpowiedzi

1. the second-hand laptop
2. the shop assistant
3. replacing the battery free of charge

This odnosi się do całego działania opisanego wcześniej.

## 17. Trening 2 - poziom podstawowy

The school introduced two new after-school activities: a photography club and a coding club. The former quickly attracted students interested in art, while the latter became especially popular with those who enjoyed solving technical problems.

1. What does 'the former' refer to?
2. What does 'the latter' refer to?
3. Who does 'those' refer to?

### Odpowiedzi

1. the photography club

## 2. the coding club

### 3. students

those = those students who enjoyed solving technical problems

## 18. Trening 3 - poziom rozszerzony

Many companies now allow employees to choose between working in the office and working remotely. This has created more flexibility, but it has also introduced new challenges. Some workers say they find it harder to separate their professional and private lives. Others, however, value the time they save by not commuting. Such differences show that no single working model is ideal for everyone.

1. What does 'This' refer to?
2. What does the second 'it' in 'they find it harder' refer to?
3. Who does 'Others' refer to?
4. What does 'Such differences' refer to?

### Odpowiedzi z analizą

#### 1. allowing employees to choose between office and remote work

This podsumowuje wcześniejszy pomysł.

#### 2. It is a formal object in the structure 'find it harder to...'; the real idea is separating work and private life.

Nie każde it zastępuje konkretny rzeczownik.

#### 3. other workers / employees

Kontrast wobec Some workers.

#### 4. the different opinions and experiences of workers

Nie tylko jeden szczegół, ale kontrast między dwiema grupami.

## 19. Trening 4 - znajdź błąd w interpretacji

1. The train arrived late, which meant we missed our connection. -> which = the connection
2. Tom bought two jackets. The black one was cheaper. -> one = jacket
3. Mia spoke to Anna and Julia. They both agreed. -> they = Anna and Julia
4. The city increased parking fees. This caused protests. -> this = the increase in parking fees
5. Physics and chemistry were both difficult. The latter was more interesting. -> latter = chemistry

### Odpowiedzi

#### 1. BŁĄD

which odnosi się do faktu, że pociąg przyjechał późno.

#### 2. POPRAWNIE

#### 3. POPRAWNIE

#### 4. POPRAWNIE

#### 5. POPRAWNIE

## 20. Mini-checklista na maturę

- Sprawdź liczbę: singular / plural.
- Sprawdź: osoba czy rzecz?
- Nie wybieraj automatycznie najbliższego rzeczownika.
- Przy this / which rozważ całe wcześniejsze zdanie.
- Przy former / latter cofnij się do dwóch wymienionych elementów.

- Przy one / ones znajdź rzeczownik, którego autor nie chce powtarzać.
- Podstaw wybrany referent do zdania i sprawdź sens.

**Najważniejsza zasada:** reference word nie ma znaczenia samo w sobie. Zawsze pytaj: WHO OR WHAT DOES IT REFER TO? Dobre śledzenie odniesień pomaga zrozumieć relacje między zdaniami, a to często decyduje o poprawnej odpowiedzi.

## Źródło zakresu egzaminacyjnego

Opracowanie dydaktyczne przygotowane z uwzględnieniem aktualnego Informatora o egzaminie maturalnym z języka angielskiego od roku szkolnego 2024/2025 (CKE). Reference words są tu przedstawione jako praktyczna strategia czytania pomagająca rozumieć spójność i zależności w tekście.